

ม ง ค ล ที่ ๘

มี คี ล ป ะ

คุ ณ ค ำ แ ท้ ง คี ล ป ะ

ฉันเชื่อว่าศิลปะ

แม้เช่นใดเช่นหนึ่ง

ย่อมยังประโยชน์ให้สำเร็จได้

คุณค่าแห่งศิลปะ

๓๓๕

ทุกชีวิตเกิดมาต่างแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะได้พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ทำให้ชีวิตของเราพบกับหนทางอันประเสริฐ ลำพังการศึกษาหาความรู้เพียงอย่างเดียว ไม่สามารถช่วยให้เราประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ต้องมีความสามารถในทางปฏิบัติที่เรียกว่า มีศิลปะ วิธีที่จะฝึกตนให้มีศิลปะ ต้องหมั่นเจริญสมาธิภาวนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ใจสงบ ผ่องใส บริสุทธิ์ เป็นการปรับปรุงแหล่งที่มาของความคิด ทำให้เกิดปัญญาที่จะปรับปรุงตนเอง ให้เป็นผู้มีศิลปะได้อย่างแท้จริง

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ชาดก เอกนิบาต ว่า

“สาธุ โข สิบปาก์ นาม อปิ ยาทิสกิทิส์

ขึ้นชื่อว่าศิลปะ แม้เช่นใดเช่นหนึ่ง ย่อมยังประโยชน์ให้สำเร็จได้”

นักปราชญ์ทั้งหลายย่อมสรรเสริญพหูสูตรว่า เป็นผู้ฉลาดรู้ เป็นผู้ฟังมาก เรียนมาก แต่ผู้ที่มีความรู้ ใช่ว่าจะสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เสมอไป เช่น คนที่รู้วิธีหุงข้าว ไม่ได้หมายความว่าคนนั้นจะหุงข้าวเป็น หรือคนที่รู้วิธีทำอาหาร ก็ไม่แน่ว่าคนนั้นจะทำอาหารได้อร่อย อย่างนี้เรียกว่าฉลาดรู้ แต่อาจยังไม่ฉลาดทำ ต้องฉลาดทำด้วย งานถึงจะสำเร็จ ความ

คุณค่าแห่งศิลปะ

๓๔๐

ฉลาดทำนี่เองเรียกว่า มีศิลปะ

ผู้มีศิลปะ ถึงแม้ร่างกายไม่สมประกอบ หากสามารถนำศิลปะนั้นมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมสร้างฐานะให้กับตนเองได้

ดังเช่นในอดีต เมื่อครั้งที่พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นอำมาตย์ของพระเจ้าพรหมทัตผู้ครองเมืองพาราณสี พระราชามีบุตรติดอยู่คนหนึ่ง เป็นคนปากกล้าชอบพูดมาก เมื่อเขาตั้งต้นพูดคนอื่น ๆ จะไม่มีโอกาสได้พูด ด้วยความรำคาญ พระราชาจึงทรงเสาะแสวงหาบุคคล ที่จะปราบปรามโรหิตนี้ ไม่ให้พูดมากได้

*ในเมืองพาราณสีนั้น มีชายง่อยคนหนึ่ง เป็นผู้มีศิลปะในการติดก้อนกรวด วันหนึ่งพวกเด็กชาวบ้านยกเขาขึ้นรถ ช่วยกันลากมาไว้ที่ใต้ต้นไม้ใหญ่ใกล้ประตูเมือง และจ้างให้เขาติดก้อนกรวด แต่งใบไม้ให้เป็นรูปช้างบ้าง รูปม้าบ้าง ทำให้ใบไม้เกือบทั้งต้นเป็นช่องเล็ก ช่องใหญ่เต็มไปหมด ขณะเดียวกันนั้นเอง พระเจ้าพาราณสีเสด็จพระราชดำเนินไปที่พระราชอุทยาน เมื่อเสด็จถึงต้นไม้ต้นนั้น พวกเด็กพากันหนีไปหมด เพราะกลัวจะถูกขับไล่ ทั้งชายง่อยให้นอนอยู่ตรงนั้นเพียงลำพัง

คุณค่าแห่งศิลปะ

๓๔๑

พระราชอาประทับนั่งในราชรถ ทอดพระเนตรเห็นเงาใบไม้ที่ขาดทะเลเป็นรูปร่างต่างๆ เช่นนั้น ทรงจ้องดูด้วยความสนพระทัย พลาตริสถามมหาดเล็กว่า “ใครทำให้ใบไม้ขาดทะเลเป็นช่องอย่างนี้” เมื่อพระองค์รู้ว่าชาย่งอยเป็นคนทำ ทรงดำริว่า “คนผู้นี้แหละ สามารถปราบนิลล์พุดมากของบุโรหิตได้” ทรงรับสั่งให้พวกมหาดเล็กนำตัวชาย่งอยมาเข้าเฝ้าทันที

เมื่อชาย่งอยได้เข้าเฝ้าพระราชอาเพียงลำพัง พระองค์ตรัสถามชาย่งอยว่า “ในราชสำนักของเรา มีบุโรหิตปากกล้ำคนหนึ่ง เจ้าสามารถทำให้เขาหยุดพูดได้ไหม” ชาย่งอยกราบทูลว่า “ถ้าได้มูลแพะประมาณทะนานหนึ่ง ข้าพระองค์ก็สามารถทำได้พระเจ้าข้า”

พระราชอารับสั่งให้มหาดเล็กพาชาย่งอยเข้าสู่พระราชวังทันที และจัดสถานที่ให้เขานั่งอยู่ภายในม่าน เจาะม่านเป็นช่องเล็กๆ แล้วสั่งให้จัดที่นั่งของบุโรหิต หันหน้าตรงไปทางช่องม่านนั้น โดยวางมูลแพะแห่งประมาณ ๑ ทะนาน ไว้ใกล้ๆ ชาย่งอย

เมื่อถึงเวลาที่บุโรหิตมาเข้าเฝ้า ทันทีที่พระราชอาเริ่มสนทนา บุโรหิตก็ไม่ยอมให้โอกาสคนอื่นฯ ได้พูด เริ่มกราบทูลพระราชอาตามนิลล์พุดมากของตน ชาย่งอยใช้ศิลปะของตน ดีด

คุณค่าแห่งศิลปะ

๓๔๒

มูลแพะไปทีละก้อนทางช่องม่าน ให้พุ่งเข้าปากของบุโรหิต
ทุกครั้งที้อ้าปากพุด โดยที่บุโรหิตไม่ทันรู้สึกตัวว่า กลืนกินมูลแพะ
เข้าไป จนกระทั่งมูลแพะทั้งทะนาน เข้าไปอยู่ในท้องของบุโรหิต
ถึงครึ่งท้อง

เมื่อพระราชารู้ว่ามูลแพะหมดแล้ว จึงตรัสว่า “ท่านบุโรหิต
ท่านกลืนมูลแพะเข้าไปตั้งทะนาน เพราะความเป็นคนช่างพุด
ท่านยังไม่รู้ตัวเลยหรือ เราเกรงว่าท่านจะไม่สามารถย่อยมูล
แพะนั้นได้ จึงกลับไปตีเมียถ่ามูลแพะทิ้งเถอะ” ทันทีที่บุโรหิต
รู้ตัวว่าตนเองกลืนมูลแพะเข้าไปตั้งทะนาน เพราะนิสัยช่างพุด
ก็รู้สึกอับอายเป็นอย่างยิ่ง ตั้งแต่นั้นมา เขากลายเป็นคน
ปิดปากสนิท แม้ใครจะชวนคุยก็ไม่ค่อยยอมพุดด้วย

พระราชาทรงสบายหุจึงพระราชทานบ้านส่วย ๔ หลัง
ในทิศทั้ง ๔ อีกทั้งบุรุษง่อยนั้นจะได้รับส่วยประมาณ ๑๐๐,๐๐๐
กหาปณะ เป็นประจำ ต่อมาพระโพธิสัตว์ได้เข้าเฝ้าพระราช
ปรารภเรื่องชายง่อย พลากรบาทพูลว่า “ข้าแต่พระราชา ขึ้น
ชื่อว่าศิลปะ แม้อย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมยังประโยชน์ให้สำเร็จ
โดยแท้ ชายง่อยได้บ้านส่วยทั้ง ๔ ทิศ ก็ด้วยการติดมูลแพะเท่านั้น”

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า เพียงแค่มีศิลปะในการติด
ก้อนกรวดเท่านั้น ยังช่วยให้ชายง่อยได้ทรัพย์สมบัติมากมายถึง

คุณค่าแห่งศิลปะ

๓๔๓

เพียงนี้ แล้วศิลปะอื่นๆ ที่ยิ่งกว่านี้ เช่นศิลปะที่ใช้ในการประกอบอาชีพ จะมีอันใดส่งสมากมายถึงเพียงใด

อย่างไรก็ตาม ศิลปะที่กล่าวมานั้นเป็นเพียงศิลปะทางกายเท่านั้น ยังมีศิลปะทางวาจา และศิลปะทางใจอีก ศิลปะทางวาจา คือ ความฉลาดในการพูด รู้จักเลือกพูดแต่สิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ สามารถยกใจของผู้ฟังให้สูงขึ้น ส่วนศิลปะทางใจ คือความฉลาดในการคิด สามารถควบคุมความคิด ให้เป็นไปในทางที่ดี ในทางที่สร้างสรรค์ คิดในทางที่ยกระดับใจให้สูงขึ้น

ความมีศิลปะต่างๆ ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจนั้น เกิดขึ้นจากแหล่งที่มาของความคิดอันบริสุทธิ์ หากแหล่งที่มาไม่บริสุทธิ์ ความคิดก็พลอยไม่บริสุทธิ์ไปด้วย เช่น คิดเบียดเบียนคนอื่น เห็นคนอื่นมีความดีก็ไม่ยอมรับ ไม่สบายใจ เกิดความอิจฉาริษยาขึ้นมา โดยไม่มีเหตุผล

เมื่อความคิดไม่บริสุทธิ์ คำพูดก็ไม่บริสุทธิ์ จะพูดจาปราศรัยกับใคร ก็ทำให้ได้รับความเดือดร้อนทั้งผู้พูดและผู้ฟัง การพูดจาให้คนอื่นเสียกำลังใจ นั้นแสดงว่าแหล่งที่มาของความคิดไม่บริสุทธิ์ ทำให้การกระทำก็ไม่บริสุทธิ์ตามไปด้วย เป็นการกระทำที่เบียดเบียนผู้อื่น ผลของการกระทำก็เร่าร้อน มีทุกข์ ได้รับคำติเตียน ความสุขความสำเร็จจึงไม่เกิดขึ้น ศิลปะที่มา

คุณค่าแห่งศิลปะ

๓๔๔

จากแหล่งความคิดที่ไม่บริสุทธิ์ เป็นสิ่งที่ไม่ชอบไม่ควร ไม่เป็นมงคลสำหรับชีวิต

ถ้าเรามีศีล มีธรรมประจำใจดี หมั่นประพฤติปฏิบัติธรรม แหล่งที่มาของความคิดก็จะบริสุทธิ์ มีแต่ความคิดในทางสร้างสรรค์ คิดอยากที่จะให้ทุกๆ คนมีความสุข ไม่คิดเบียดเบียน คำพูดที่พูดออกมาก็ส่งเสริมกำลังใจ ให้ประพฤติปฏิบัติธรรม ให้สร้างคุณดี เป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน การกระทำก็บริสุทธิ์ ไม่เบียดเบียนผู้ใด เว้นจากอกุศลกรรม ผลออกมาคือความสุขความสำเร็จ ศิลปะที่มาจากแหล่งที่มาของความคิดอันบริสุทธิ์นี้เป็นมงคลอย่างยิ่ง

โดยเฉพาะศิลปะแห่งการทำใจให้หยุดนิ่งนี้ เป็นเรื่องทีละเล็กละน้อย เราต้องรู้จักทะล่อมใจให้นุ่มนวล ละมุนละไม หยุดใจนิ่งๆ ไว้ตรงกลางกายอย่างเบาๆ สบายๆ เพราะ “ใจหยุด คือสุดยอดของศิลปะ” เป็นศิลปะแห่งการฝึกฝน พัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น รู้จักควบคุมจิตใจ ให้ดำเนินไปบนหนทางสู่พระนิพพาน

เพราะฉะนั้น การที่เราปฏิบัติธรรม คือ การปรับปรุงแหล่งที่มาของความคิดให้บริสุทธิ์ ให้ผ่องใส ส่งผลให้เรามีศิลปะเกิดขึ้นในตัวของเรา เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ต้องหมั่นเจริญสมาธิภาวนากันทุกๆ วัน